

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΜΑΪΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΣΥΜΑΙΩΝ «ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ»

Τ Α Σ Υ Μ Α Ϊ Κ Α

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΤΟΜΟΣ Ε΄

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΧΑΒΙΑΡΑ

ΑΘΗΝΑ 1989

ΕΜΜ. ΚΑΣΣΩΤΗ

Η ΣΥΜΑΪΚΗ ΠΑΡΟΙΚΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τὰ Δωδεκάνησα καὶ ἡ γύρω περιοχὴ τοῦ Αἰγαίου ἀποτελοῦν ἐνιαῖο οἰκονομικὸ καὶ δημογραφικὸ σύνολο μὲ πολ-
λὲς ἀνακατατάξεις. Μέσα σ' αὐτὸν τὸν γεωγραφικὸ χῶρο παρατηρεῖται ση-
μαντικὴ πληθυσμιακὴ μετακίνησις. Αὐτὸ ἄλλωστε φανερῶνουν καὶ τὰ ἀκό-
λουθα ἐπίθετα ποὺ συναντῶνται στὴ Σύμη καὶ στὶς Συμαϊκὲς παροικίες :
Ἀμαριώτης (Ἀμάρι, Κρήτης), Ἀνδριωτάκης (Ἄνδρος), Ἀντιμαχείτης (Ἀν-
τιμάχεια, Κῶ), Καριώτης (Ἰκαρία), Καρπαθάκης, Καρπαθακιῶ, Κασσώτης,
Κρητικὸς, Κυπραῖος, Κώτης, Λεριᾶς, Λινδιακός (Λίνδος, Ρόδος), Μελιδώνης-
(Μελιδόνι, Κρήτης), Μυτιληνίος, Νισύριος, Πατινιώτης (Πάτμος), Ροδί-
της, Σαντορινίος, Σιφωνίος (Σίφνος), Σκιαθίτης, Σκοπελίτης, Σφακιανὸς
(Σφακιά, Κρήτης).

Τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα φανερῶνουν σημαντικὴ πληθυσμιακὴ μετακίνησις
ἀπὸ τὴν γύρω περιοχὴ πρὸς τὴ Σύμη. Ἀνάλογο μεταναστευτικὸ ρεῦμα πα-
ρατηρεῖται πρὸς τὴν ἀντίθετη κατεύθυνση, ἀπὸ τὴ Σύμη πρὸς τὴ γύρω
περιοχὴ. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ μεγάλων Συμαϊκῶν παροικιῶν
στὴ Ρόδο καὶ στὸν Πειραιᾶ, καὶ ἄλλων μικρότερων, ἀλλὰ σημαντικῶν, ποὺ
ὑπάρχουν σ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ Σύμη, ση-
μαντικὸ ἀστικό, ἐμπορικὸ καὶ ναυτικὸ κέντρο, ἦταν φυσικὸ νὰ παρουσιάζει
πληθυσμιακὲς μετακινήσεις καὶ ἔταν ἀκόμη ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς
διατηρεῖτο σὲ σταθερὰ ἐπίπεδα. Οἱ πληθυσμιακὲς αὐτὲς μετακινήσεις ἐντε-
νονταν λόγω τῶν ἀπότομων ἀξομειώσεων τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σύμης τοὺς
δύο τελευταίους αἰῶνες. Οἱ πληθυσμιακὲς μετακινήσεις ἀπὸ τὴν Σύμη πρὸς
τὴ γύρω περιοχὴ δημιούργησαν πολλὰ καὶ σημαντικὰ Συμαϊκὰ παροι-
κίς. Στὸ παρὸν θὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ τὴ Συμαϊκὴ παροικία τῆς Καρπάθου,
μὴ ἀπὸ τίς μικρότερες, ποὺ ἀριθμεῖ μερικὲς δεκάδες ἄτομα, ὅμως παρου-
σιάζει τὸ δικό της ἐνδιαφέρον.

Πρὶν ἀπὸ δύο αἰῶνες σημαντικὴ ἐπαφὴ παρατηρεῖται μεταξὺ Σύμης καὶ
Καρπάθου. Οἱ Συμαϊκοί, ἀσχολούμενοι μὲ τὸ ἐμπόριο καὶ μὲ τὴ ναυτιλία

είναι φυσικό νά επισκέπτονται ἢ καί νά ἐγκαθίστανται στήν Κάρπαθο γιά τίς δουλειές τους. Στή Σύμη τὸ 1765 ιδρύθη ἡ Σχολή τῆς Ἀγίας Μαρίνας, ἓνα ἀξιόλογο πνευματικό κέντρο τῆς ἐποχῆς, ποὺ συγκεντρώνει μαθητές ἀπὸ τὰ γύρω νησιά καὶ τὴν ἀπέναντι Μικρασιατική ἀκτὴ¹. Ἀντιθέτως στήν Κάρπαθο τὸ πρῶτο σχολεῖο τοῦ Ἀγίου Γεωργίου στὶς Βάτσες ιδρύεται τὸ 1806². Εἶναι ἐπόμενο οἱ Καρπάθιοι προύχοντες νά στέλνουν τὰ παιδιά τους γιὰ νά μορφωθοῦν στήν Σύμη, τὸ τελευταῖο τρίτο τοῦ 18ου αἰώνα μέχρι τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821, ὅταν ἐκλείσει ἡ Σχολή τῆς Ἀγίας Μαρίνας. Τὴν ἴδια ἐποχὴ ὀρισμένοι Συμιακοὶ μορφωμένοι τῆς ἐποχῆς, ἱερεῖς καὶ δάσκαλοι, πηγαίνουν στήν Κάρπαθο, ὅπως φαίνεται ἀπὸ ὀρισμένα δικαιοπρακτικά ἔγγραφα. Σ' ἓνα ἔγγραφο τοῦ 1782 φέρεται ὑπογεγραμμένος ὁ «Παπὰ Μιχάλης Συμιακός»³.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς πρώτους γνωστοὺς δασκάλους τῆς Καρπάθου εἶναι ὁ Συμιακὸς Μιχαὴλ Τηλιακὸς (1808 - 1828)⁴, ὁ ὁποῖος ὅπως φανερώνει καὶ τὸ ὄνομά του ἐκ πατρὸς εἶχε τὴν καταγωγὴ ἀπὸ τὴν Τῆλο. Ὁ Τηλιακὸς ἱδρύσει σχολεῖο στὸ Ἀπέρι, πρωτεύουσα τότε τῆς Καρπάθου, μὲ 20 περίπου μαθητές. Ὅπως φανερώνουν πολλὰ πωλητήρια, προικοσύμφωνα, διαθήκες καὶ ἄλλα ἔγγραφα του, ποὺ ἔχουν διασωθεῖ, φαίνεται νά ἦταν πολὺ ἐγγράμματος, ἄριστος καλλιγράφος καὶ ὀρθογράφος.

Ὁ ἐπιφανέστερος δάσκαλος τῆς Καρπάθου τοῦ 19ου αἰώνα ἦταν ὁ ἐκ Σύμης Ἰωάννης Φωκᾶς (1832 - 63)⁵. Γιά μιὰ διετία ὁ Φωκᾶς δίδαξε στὸ κεφαλοχώρι τῆς Καρπάθου Ἑλυμπος (σήμερα Ὀλυμπος) μὲ μεγάλη ἐπιτυχία. Ἡ φήμη του ἔφθασε στὸ Ἀπέρι. Πολυπληθὴς ἀντιπροσωπεῖα μετέβη στήν Ἑλυμπο καὶ συνεφώνησε γιὰ ἑξὶ χρόνια τὸν Φωκᾶ γιὰ 24.000 γρόσια, ποσὸ σημαντικό γιὰ τὴν ἐποχὴ.

Ὁ Φωκᾶς ὑπῆρξε θαυμαστὸς δάσκαλος καὶ πρωτοπόρος. Εἰσήγαγε σχολικὸ πρόγραμμα γιὰ κάθε τάξη, μαθητολόγιο, σύστημα δημοσίων ἐξετάσεων καὶ ἄλλες σύγχρονες μεθόδους γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Μετὰ ἀπὸ 31 ἐτῶν ὑπηρεσία στήν Κάρπαθο, ὁ Φωκᾶς πῆγε στήν Κάσο, ὅπου δίδαξε γιὰ ἑξὶ χρόνια. Στὴ Σύμη ἐπέστρεψε τὸ 1870 καὶ γιὰ ἓνα χρόνο διορίσθηκε σχολάρχης στὴ συνοικία τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ἀπὸ ἐκεῖ πῆγε στήν Κύπρο (κατ' ἄλλους στήν Ἀλεξάνδρεια), ὅπου ἀπέθανε.

Σὲ ὀρισμένες ἐκκλησίες τῆς Καρπάθου ἔχουν ἐντοπισθεῖ ἔργα τοῦ ἐκ Σύμης ἀγιογράφου Νεοφύτου⁶, ποὺ θὰ πρέπει νά ἔμεινε γιὰ ἀρκετὸ διάστημα στήν Κάρπαθο. Ἐπίσης στὸ Ἀπέρι τῆς Καρπάθου ἔμεινε ὁ ἐκ Σύμης ἱεροψάλτης Ἰωάννης ἢ Γιαννιός⁷, ὁ ὁποῖος ἦταν καὶ ὁ πρῶτος ἱεροψάλτης τῆς ἐκκλησίας τῆς Εὐαγγελιστρίας ποὺ κτίσθηκε περὶ τὸ 1892 στὰ Πηγάδια, τότε παράρτημα τοῦ Ἀπερίου καὶ σήμερα πρωτεύουσα τῆς Καρπάθου. Ὁ Γιαννιὸς εἶχε ἐρωτικὴ περιπέτεια μὲ τὴν πανέμορφη Φατμά, σύζυγο τοῦ ἀρμενικῆς καταγωγῆς διοικητῆ τῆς Καρπάθου Ὁρχάν Φετιχ Ἐφέντη. Ὁ

Γιαννιός φυλακίσθηκε και καταδικάσθηκε σέ θάνατο, σώθηκε όμως ως εκ θαύματος. Περί τὸ 1900 ἔφθασε στήν Κάρπαθο ὁ Θεοχάρης (ὁ Συμιακός) ὁ ὁποῖος νυμφεύθηκε. Ἐφτιαξε ἀργότερα μιὰ καγκάβα και ἔμεινε στὰ Πηγὰδια μέχρι πού πέθανε.

Στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας στὰ Δωδεκάνησα, πέρασε ἀπό τήν Κάρπαθο ὁ Ἀντώνης Ζωάννου μαζί με τὸν ἀδελφό του Μιχάλη. Ὁ Ἀντώνης, γνωστός ως τὸ Ἀντώνιο, ἦταν περιώνυμος στὴ Σύμη, στήν ὑπόλοιπη Δωδεκάνησο και στήν ἀπέναντι Μικρασιατικὴ ἀκτὴ, γιὰ τὴν παλικαριά του, και εἶχε ἀναλάβει πολὺ δύσκολες ἀποστολές ἐναντίον τῶν Τούρκων⁸.

Τὸ Ἀντώνιο με μιὰ βάρκα (γυάλλα) δύο περίπου τόνων, ἔκανε ἐμπόριο καπνοῦ, πού ἦταν ἀπαγορευμένο, γιὰτὶ ὑπῆρχε τὸ τουρκικὸ μονοπώλιο. Ὅταν ὁ Γεώργιος Μανωλακάκης, πού εἶχε τὸ μονοπώλιο, ἔμαθε ὅτι τὸ Ἀντώνιο ἦταν ἀραγμένο στήν ἐρημικὴ ἀκτὴ τοῦ Ἀγίου Πέτρου κοντὰ στὰ Πηγὰδια εἰδοποίησε τὴν Ἀστυνομία. Ὅταν ἔφθασε ἐκεῖ ἕνας Τουρκοκρητικὸς ἀστυνομικὸς γιὰ ἔλεγχο, τοῦ λέει τὸ Ἀντώνιο νὰ φύγει, νὰ τὸ ἀφήσει ἡσυχο νὰ κάνει τὴ δουλειά του. Ὁ ἀστυνομικὸς πυροβόλησε τὸ Ἀντώνιο, ὁ τελευταῖος ἀνταπόδωσε τὸν πυροβολισμό και σκότωσε τὸν ἀστυνομικό. Ἀν και φουσοῦσε δυνατὸ μελτέμι, τὸ Ἀντώνιο σάλπαρε τὰ πανιά και ἔξαφανίσθηκε μέσα στήν κακοκαιρία.

Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1912 τὸ ἰταλικὸ θωρηκτὸ «Regina Margherita», φούνταρε σ' ἀπάτητα νερά στήν ἀκτὴ τοῦ Βρόντη παρὰ τὰ Πηγὰδια και ἔχασε τὴν ἄγκυρά του μαζί με τὴν ἄλυσίδα. Διὰ συμβολαίου ἀντὶ μιᾶς χρυσῆς λίρας, ὁ Συμιακὸς βουτηχτὴς Στάθης Χαζῆς (γυμνὸς χωρὶς σκάφανδρο) ἀνέλαβε νὰ ἀνελκύσει τὴν ἄγκυρα. Μιὰ ἀπὸ τὶς καταδύσεις βάθους 52 - 53 ὀργιές κράτησε 3 1/2 λεπτά. Τὸ κατόρθωμα τοῦ Χαζῆ συνεζητεῖτο στήν Κάρπαθο πολλὰ χρόνια ἀργότερα⁹.

Ἡ ἐπίδραση τῆς Σύμης ἐπὶ τῆς Καρπάθου εἶναι πολὺ μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἀριθμητικὴ παρουσία τῆς Συμαϊκῆς παροικίας. Στὴν Κάρπαθο ὑπάρχουν δύο μοναστήρια ἀφιερωμένα στὸν Ἀρχάγγελο Μιχαήλ, ἓνα στὰ Πηγὰδια κοντὰ στὸ νεκροταφεῖο και τὸ ἄλλο στήν περιφέρεια Βουτσά τῶν Μενετῶν. Τὰ δύο αὐτὰ μοναστήρια φανερώνουν συμαϊκὴ ἐπίδραση και ὅτι ὀνομάζονται Πανερ(η)μιώτης, ὅπως ἀκριβῶς ὀνομάζουν οἱ Συμιακοὶ τὸ θαυματουργὸ Μοναστήρι τοῦ Ταξιάρχη στὸ νησί τους.

Ἐπίσης στήν Κάρπαθο ἔχει διασωθεῖ ἓνα λαϊκὸ τραγούδι με παινέματα πρὸς τοὺς νεονύμφους πού μεταξὺ ἄλλων λέγει τὰ ἑξῆς :

«Πανερημιώτη Συμιασέ, πού κατοικᾷς στὴς Σύμη,
ἔλα νὰ ὥτσης τὴν εὐτσή στ' ἀντρόινο πού ἔνη.
Πανερημιώτη Συμιασέ, τσαὶ σοῦ Σταυρεῖ στὴς Σάμο,
ἐλᾶτε βόστε τὴν εὐτσή σέ τοῦτο δῶ τὸ γάμο»¹⁰.

Τὴν ἴδια ἐποχὴ παρατηρεῖται καὶ ἀνάλογη κίνηση Καρπαθίων πρὸς τὴ Σύμη. Οἱ Καρπάθιοι τῆς Σύμης προέρχονται ἀπὸ τὸ χωριὸν Ἑλυμπος καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὶς οἰκοδομὰς. Φημισμένος ἔμεινε στὴ Σύμη ὁ Νικολῆς ὁ Καρπάθιος γιὰ τὶς γιστέρες ποὺ ἔφτιαχνε. Οἱ σημερινοὶ Συμιακοὶ μὲ τὰ ἐπίθετα Καρπαθάκης καὶ Καρπαθακιοῦ ἔχουν τὴν καταγωγὴν τους ἀπὸ τὴν Κάρπαθο. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ Κωνσταντινίδηδες ἔχουν τὴν καταγωγὴν τους ἀπὸ τὴν οἰκογένεια Διακοκωνσταντῆ τῆς Ἑλύμπου.

Ἐπίσης ἡ οἰκογένεια Μπαλασκὰ τῆς Σύμης προέρχεται ἀπὸ τὴν Ἑλυμπο. Στὴν Κάρπαθο ἦλθαν ἀπὸ τὴν Κρήτη μετὰ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1866, ἡ ἀρχικὴ ὁμῶς καταγωγὴν τους ἦταν ἀπὸ τὴ Σύρο.

Ἡ παράδοση τῶν Καρπαθίων νὰ πηγαίνουν στὴ Σύμη γιὰ νὰ σπουδάσουν στὴ Σχολὴ τῆς Ἀγίας Μαρίνας συνεχίζεται καὶ στὰ νεώτερα χρόνια. Ἀρκετοὶ Καρπάθιοι μαθητὲς φοιτοῦν στὸ Πανορμίτειο Γυμνάσιο τῆς Σύμης. Οἱ περισσότεροι εἶναι ἀπὸ τὴν Ἑλυμπο καὶ μένουν μαζὶ μὲ συγγενεῖς των ποὺ δουλεύουν στὴ Σύμη στὴ συνοικίᾳ τῶν Μύλων. Στὴν ἐπταετία 1926 - 33 ἑννέα Καρπάθιοι ἀποφοίτησαν ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο τῆς Σύμης¹¹: Γεώργιος Χαλκιᾶς, Γεώργιος Κανάκης, Ἡλίας Ζωγραφίδης, Μηνᾶς Φιλιππάκης, Μηνᾶς Χατζαντωνιάδης, Ἑμμ. Πρωτοψάλτης, Γεώργιος Σακέλλης, Νικ. Γεράκης καὶ Ἑμμ. Χιώτης. Ὅλοι τους διέπρεψαν στὰ γράμματα καὶ στίς ἐπιστῆμες.

Ἡ κατάληψη τῆς Δωδεκανήσου ἀπὸ τὴν Ἰταλία (1912) καὶ ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ ποὺ ἀκολούθησε, εἶχαν ὀλέθρια ἀποτελέσματα γιὰ τὴν οἰκονομία τῆς Σύμης ποὺ ἔχασε τὴ Μικρασιατικὴ ἀγορά. Ἐπακολούθησε μιὰ ἄνευ προηγουμένου ἐξόδος ποὺ ἀπογύμνωσε τὸ νησί ἀπὸ τὸν πληθυσμὸν τους. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἐξόδου εἶναι ἡ δημιουργία τῆς σημερινῆς Συμαϊκῆς παροικίας τῆς Καρπάθου ποὺ περιγράφουμε κατὰ χρονολογικὴ σειρὰ. Ὅλοι οἱ Συμιακοὶ ἐγκαταστάθηκαν στὰ Πηγὰδια, ἐκτὸς ὅπου ἀναφέρεται διαφορετικὰ¹².

Τὸ 1915 ἐγκαθίσταται στὴν Κάρπαθο ὁ ράφτης Παναγιώτης Ἰωάν. Πολεμικὸς μαζὶ μὲ τὰ παιδιὰ του Γιάννη, Δέσποινα, Νίκο καὶ Φωτεινὴ.

Τὸν ἐπόμενο χρόνο 1916 ἔρχεται ὁ ἀδελφὸς του Σωτῆρης Ἰωάν. Πολεμικὸς μαζὶ μὲ τὴ γυναίκα του Χαριτωμένη καὶ μὲ τὰ παιδιὰ τους Γιάννη, Δέσποινα, Μανώλη καὶ Οὐρανία. Ὁ Γιάννης στὴν ἀρχὴ ἀνοιξε ραφεῖο στὴ γειτονικὴ Κάσο, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατο τοῦ πατέρα ἐπέστρεψε στὴν Κάρπαθο. Ὁ Σωτῆρης ἐκτελοῦσε χρέη ψάλτη στὴν ἐκκλησίᾳ τῆς Εὐαγγελίστρας μέχρι τὸν θάνατό του ἀφιλοκερδῶς, ὅπως καὶ ὁ γιὸς του Γιάννης.

Τὸ 1920 ἔφθασε στὸ χωριὸ Ὅθος κάποιος ἀρχιμανδρίτης Συμιακὸς ποὺ ἔμεινε ἐκεῖ γιὰ ἓνα - δυὸ χρόνια.

Τὸ 1922 ἔφθασαν στὴν Κάρπαθο οἱ ἀδελφοὶ Κώστας, Στέλιος καὶ Σω-
τήρης Φαρμακίδης. Ὁ πρῶτος νυμφεύθηκε στὸ Μεσοχώρι καὶ οἱ ἄλλοι στὸ
Διαφάνι. Ὁ Κώστας καὶ ὁ Στέλιος, ἐξαίρετοι καπεταναῖοι, εἶχαν πάντοτε
συνεταιρικὰ ἕνα καῖκι πού ἔκανε μεταφορὲς μεταξὺ Ρόδου καὶ Καρπάθου.
Τὸν ἴδιο χρόνο ἔφθασε στὴν Κάρπαθο καὶ ὁ φαναρτζῆς Ἀναστάσης Παπα-
νικήτας.

Τὸ 1923 ὁ ἔμπορος τῆς Σύμης Σάββας Γ. Κασσιώτης ἔστειλε στὴν
Κάρπαθο τὸν ἀδελφό του Γιάννη καὶ τὸν γιό του Γιώργο, γιὰ νὰ ἀνοίξουν
μαγαζί. Ὁ Γιάννης ἔφερε καὶ τὴ γυναίκα του Μαρίκα καὶ ὀρισμένα ἀπὸ
τὰ παιδιὰ του καὶ ἔμεινε γιὰ μερικὰ χρόνια. Ὁ Γιώργος ἔφερε τὰ ἀδελφία
Γιάννη καὶ Κώστα καὶ τὸν γαμπρό του Γιάννη Σαραγαῖ. Ὁ Γιώργος καὶ ὁ
Κώστας νυμφεύθηκαν καὶ ἔμειναν στὴν Κάρπαθο. Ὁ Γιώργος σύντομα ἔγι-
νε ὁ μεγαλύτερος ἔμπορος τῆς Καρπάθου.

Τὸ 1924 ἦλθαν τὰ ἀδελφία Γιάννης καὶ Βασίλης Ἰωαννίδης, καὶ οἱ δύο
ραφτάδες. Ὁ Γιάννης νυμφεύθηκε στὰ Πηγάδια καὶ ὁ Βασίλης ἐγκατα-
στάθηκε στὸ Ἀπέρι.

Τὸ 1926 ἦλθαν στὴν Κάρπαθο οἱ ἔμποροι, γαμπρὸς καὶ κουνιάδος, Νι-
κήτας Μόσχος οἰκογενειακῶς καὶ Βασίλης Γαϊτάνος.

Τὸ 1928 ἦλθε καὶ ἐγκαταστάθηκε στὸ Ἀπέρι ἕνας παπουτσῆς ὀνόματι
Δημήτρης. Ἐκ μητρὸς τὸ ἐπίθετό του ἦταν Βαγιός.

Τὸ 1930 ἔφθασε στὴν Κάρπαθο ὁ Σταῦρος Ἰωάννου Μαργαρίτης.

Τὸ 1934 ἦλθε ὁ χρυσοχόος Νικόλαος Χρυσοχός μετ' τὴ σύζυγό του Χα-
ριτωμένη καὶ τὸν γιό του Ντίνο.

Τὸ 1937 ἔφθασε οἰκογενειακῶς ὁ καπνοκόφτης καὶ φαναρτζῆς Μιχά-
λης Ἀντωνιάδης.

Τὸ 1938 ἦλθε ὁ Νικήτας Κουμμενῆς μετ' τὴ σύζυγό του Μαριόρα καὶ
τὰ τέκνα τους Γιάννη, Δικαία καὶ Γιώργο.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου ἦλθε στὴν Κάρπαθο ὁ παπουτσῆς Ἰω-
άννης Μαργαρίτης. Τὸ 1945 τὸν ἀκολουθεῖ ὁ μικρότερος ἀδελφός του Νί-
κος καὶ τὸ 1948 ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός του Σταῦρος οἰκογενειακῶς. Οἱ
Συμιακοὶ πού ἔρχονται στὴν Κάρπαθο μετὰ ἀπὸ τὸν Βο Παγκόσμιο Πό-
λεμο, δὲν ἔρχονται κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὴ Σύμη, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὴ Ρόδο
ἢ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ 1949 ἔρχεται οἰκογενειακῶς ὁ ἠλεκτρολόγος Νίκος Μανιᾶς μετ' τὴ
σύζυγό του Καθολική.

Τὸ 1950 ἤλθε ὁ ἐπιπλοποὺς Κοσμάς Γιαλουράκης μετὰ τὴ σύζυγόν του Φεγγαρί οἰκογενειακῶς.

Τῇ διετίᾳ 1951 - 53 γυμνασιάρχης Καρπάθου διορίζεται ὁ φυσικὸς Στῆμος Χατζησταυρίδης, ὁ ὁποῖος ἤλθε ἀπὸ τὸν Βόλο.

Ἐπίσης γιὰ μιὰ δεκαετίαν 1954 - 63 γυμνασιάρχης Καρπάθου διατέλεσε ὁ μαθηματικὸς Γεώργιος Καστρονῆς. Καὶ οἱ δύο ἐκπαιδευτικοὶ ἄφησαν ἐποχὴν στὸ Γυμνάσιον τῆς Καρπάθου.

Τὸ 1958 ἐφθασε ὁ παπουτσῆς Νικόλαος Σταῦρος.

Ὅπως ἀναφέραμε πρὶν ἀπάνω, οἱ περισσότεροι Συμιακοὶ τῆς Καρπάθου ἐγκαταστάθηκαν στὰ Πηγάδια, ἐπειδὴ εἶναι τὸ λιμάνι καὶ ἡ πρωτεύουσα τοῦ νησιοῦ. Τὸ 1945, ἀμέσως μετὰ τὸν πόλεμον, οἱ Συμιακοὶ τῶν Πηγαδιῶν ἀριθμοῦν δέκα οἰκογένειες μετὰ 50 περίπου μέλη. Τὰ Πηγάδια αὐτὴ τὴν ἐποχὴν ἔχουν 800 κατοίκους. Οἱ περισσότεροι Συμιακοὶ λόγω τῶν μικτῶν γάμων καὶ τοῦ μικροῦ τοῦ ἀριθμοῦ τοὺς ἔχουν ἀφομοιωθεῖ μετὰ τὸ ντόπιο στοιχεῖον, ἔχουν διατηρήσει ὀρισμένα χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα, ὅπως φαγητὰ καὶ λεξιλόγιον. Τὰ ὀνόματα Χαριτωμένη, Ἑλικωνὴ καὶ Σάββας, ποὺ συναντῶνται σήμερον στὴν Κάρπαθον εἶναι συμαϊκῆς προελεύσεως.

Οἱ Συμιακοὶ τῆς Καρπάθου διατηροῦσαν ἀγαθὰς σχέσεις μεταξὺ τοὺς καὶ ἀλληλοὑποστηρίζονταν. Στὶς βουλευτικὰς ἐκλογὰς ψήφισαν κυρίως Συμιακοὺς ὑποψηφίους. Χαρακτηριστικὰ, στὶς δημοκρατικὰς ἐκλογὰς τῶν Πηγαδιῶν τοῦ 1946, ὅταν ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο ὑποψήφιους ἦταν ὁ Ἡλίας Ὁρφανός, συνέταιρος τοῦ Γεωργίου Κασσιώτη, καὶ οἱ 11 Συμιακοὶ ψηφοφόροι (Ἰωάν. Ἰωαννίδης, Γεώργιος καὶ Κώστας Κασσιώτης, Σταῦρος Μαργαρίτης, Παναγιώτης, Ἰωάν. Π., Ἰωάν. Σ., Ἐμμ. Σ. Πολεμικός, Νικόλαος καὶ Ντίνος Χρυσόχορς καὶ Θεοχάρης 'Συμιακός') ψήφισαν τὸν Ἡλία Ὁρφανόν.

Οἱ σημερινοὶ Συμιακοὶ τῆς Καρπάθου ἔχουν βέβαια ἀφομοιωθεῖ μετὰ τὸ ντόπιο στοιχεῖον. Ὅμως λόγω τῶν συγγενικῶν δεσμῶν, καὶ τὰ τελευταῖα χρόνια λόγω τῆς τακτικῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τὴ Σύμη καὶ μετὰ τὶς Συμαϊκὰς παροικίας τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ, ἔχουν διατηρήσει τοὺς δεσμούς τοὺς. Συμβαίνει πολλὰς φορές, ὅταν οἱ Συμιακοὶ τῆς Καρπάθου μεταναστεύουν σὲ μέρη ποὺ ὑπάρχουν Συμαϊκὰς παροικίες, νὰ ἐπανερχοῦναι στὸ στοιχεῖον τοὺς*.

[* Σ.τ.Σ. Στὴν πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἐργασία τοῦ κ. Ἐμμ. Κασσιώτη ἃς προστεθεῖ καὶ ὁ Ἠγούμενος τῆς Ἱ. Μ. Πανοριμίτη Σύμης ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο (τὴν Ἑλυμπο) Καρπάθου (1874 - 1878), Πνευματικὸς τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἀρχιμ. Ἡσαΐας. Βλ. Ἱ. Μ. Χατζηφώτης, Καρπαθιακὰς Μελέτες, 1(1979), σσ. 216 - 220].

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. 'Ι. Μ. Χατζηφώτης: 'Η Σχολή τῆς Σύμης (1765 - 1821), 'Αθήνα 1978.
2. Βλ. 'Ι. Μ. Χατζηφώτης: «'Η Πατριαρχική καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ 'Αγίου Γεωργίου Βατσῶν Καρπάθου», Καρπαθιακαὶ Μελέται, 3 (1984), σελ. 218.
3. Βλ. Μ. Γ. Μιχαηλίδου - Νουάρου: 'Ιστορία τῆς νήσου Καρπάθου, 'Αθῆναι 1940 - 1949, σελ. 598.
4. Βλ. ὅπ. παρ., σελ. 602.
5. Βλ. ὅπ. παρ., σελ. 609.
6. Βλ. 'Ι. Μ. Χατζηφώτης: «Νέα στοιχεία καὶ εἰδήσεις γιὰ τρία μετόχια τῆς 'Ι. Μ. Πανορμίτη», Τὰ Συμαϊκά, 4 (1984), σελ. 61.
7. Πρωτοπρεσβυτέρου Κ. Ι. Χαλκιά: «'Ο 'Ιερὸς Κλήρος καὶ οἱ 'Ιεροψάλτες Πηγαδίων - Καρπάθου», Λεύκωμα τοῦ Συλλόγου Καρπαθίων 'Αμερικῆς «'Ο Ποσειδών» (ὑπὸ ἐκδοσῇ).
8. Σύμφωνα με ἀφήγησιν τοῦ πατέρα μου Γεωργίου Σ. Κασσώτη, με τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ ἔφθασε στὴν Σύμη (1921) ἕνας 'Ελληνας ἔμπορος Μικρασιάτης, ὁ ὁποῖος εἶχε κρυμμένες 1000 χρυσὲς λίρες κάτω ἀπὸ τὸ τζάκι τοῦ σπιτιοῦ του στὴν Τουρκία. Τὸ 'Αντώνιο με μιὰ βάρικα πῆγε νύχτα στὴν Τουρκία. 'Αφοῦ ἐξουδετέρωσε προσωρινὰ τὸν Τοῦρκο ποὺ εἶχε οἰκοιοποιηθεῖ τὸ σπίτι τοῦ 'Ελληνα ἔμπορου, βρῆκε τὸν θησαυρό. Φεύγοντας πῆρε μαζί του καὶ τὸν Τοῦρκο μέχρι τὴν ἐρημικὴ ἀκτὴ ποὺ εἶχε ἀραγμένη τὴν βάρικα του. 'Εδωσε στὸν Τοῦρκο μιὰ χρυσὴ λίρα καὶ με τὴ σύστασιν νὰ μὴ μιλήσῃ τίποτε τὸν ἄφησε ἐλεύθερο. Τὸ 'Αντώνιο μόλις ἔφθασε στὴ Σύμη παρέδωσε τὸν θησαυρὸ ἀκέραιο στὸν ἰδιοκτῆτη του, ὁ ὁποῖος γιὰ ἀμοιβὴ τοῦ ἔδωσε 100 χρυσὲς λίρες, ὅπως εἶχαν συμφωνήσει. Τὸ 1921 ἡ ἡλικία τοῦ 'Αντωνίου ὑπολογιζόταν γύρω στὰ 40 - 45 χρόνια.
9. 'Ὅπως μᾶς τὸ διηγήθηκε ὁ Γεώργιος Κασσώτης, ποὺ τὸ ἄκουσε ἀπὸ τὸν 'Ανδρέα Χιωτάκη, προύχοντα τότε τῆς Καρπάθου καὶ αὐτόπτη μάρτυρα.
10. Μ. Γ. Μιχαηλίδη - Νουάρου: Λαογραφικὰ Σύμμεικτα Καρπάθου, τόμος πρῶτος, β' ἐκδοσῇ, 'Αθῆναι 1969, σελ. 91. Καὶ 'Ι. Μ. Χατζηφώτης: «'Ο Πανορμίτης στὴ δημοτικὴ ποίησιν καὶ παράδοσιν τῆς Δωδεκανήσου», 'Αφιέρωμα εἰς τὸν Μητροπολίτην Ρόδου κ.κ. Σπυρίδωνα ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀρχιερατείας, 'Αθῆναι 'Αθῆναι 1988, σελ. 264.
11. Α. Σ. Καρανικόλα: «Τὸ Πανορμίτειο Γυμνάσιον Σύμης, Μέρους Β'», Τὰ Συμαϊκά, 2(1974), σελ. 92 - 96.
12. Τὰ ὀνόματα ποὺ ἀκολουθοῦν μᾶς δόθηκαν ἀπὸ τὸν Γεώργιο Κασσώτη, ποὺ εἶχε ἐγκατασταθεῖ στὴν Κάρπαθο τὸ 1923 καὶ τοὺς εἶχε γνωρίσει προσωπικὰ ὅλους.

